

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Duplex modus tractandi res Morales. cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

aus sunt vtilia afferunt . Et fortasse non minor est adhibenda diligentia in excludendis rebus , quæ non valdè ad vtilitatem faciunt , quam in conquirendis ijs , quæ vim habent ad persuadendum , ne horam dicendi debitam fructuosis : inutilia occupent .

Duplex modus tractandi res morales per decreta , & præcepta . Cap. III.

Addam hoc loco obseruationem meo iudicio notatissimam , Res ipsas morales , quas morum disciplina , vt diximus , continet , tractari à Concionatore posse dupliciter , vel vt de ijs agat , secundum theoreticam tractationem explicando naturas rerum , principia , causas , effectus , ac proprietates , vel vt simplicem ac nudam praxim rerum agendarum , cæteris omisis ostendat . Sicut inter Medicos , quidam dicuntur theoretici , qui in Cathedris docent , vel scriptis voluminibus agunt de morborum causis , de humoribus , de partibus familiaribus , & alijs huiusmodi , ex suis principijs de natura rerum philosophantes . Alij vero dicuntur Empyrici , ac practici , qui solum adhibent varijs morbis varia remedia . Cæterum sicut præterea inter medicos sunt nonnulli , qui in vtroque munere præstant , ac theoreticam praximque coniungunt . Ita concionatores vtramque callere facultatem , vtramque exercere oportet , primo philosophari ex suis principijs , de natura virtutum , ac vitiorum , de affectibus animorum , de proprietatibus remedium , vt hoc modo persuadeant quod proponunt . Deinde etiã ad singula descendere , sua cuique morborum animi , medicamenta præscribere , & certas ad virtutũ adeptionem vias ostendere , vt ex theoretica , vsus actioque nascatur . Ita videmus apud Casianum facere multos vitæ spiritualis egregios magistros . Ita diuum Chrysostomum libro de Prouidentia , de causa peccati ; quod nemo læditur nisi à seipso , & alios plerosque sanctorum . Affine huic doctrinæ est , quod Marcus Tullius docet his verbis . Omnis de officio duplex est quæstio , vnum genus est , quod pertinet ad finem bonorum , alterum , quod positum est in præceptis , quibus in omnes partes vsus vitæ cõformari possit . Verum hæc fusius , duabus eruditissimis Epistolis tractat Seneca , in quibus probat duo esse rerum genera , quæ in philosophia traduntur , Dogmata , seu decreta , ita enim ipse vocat , & præterea præcepta . Decreta sunt , sententiæ quædam ratæ ac firmæ

1. *Lib. de Offic.*

Epist. 94. & 95.

ma quibus de virtute, de fine bonorum, de sapientia de moribus in genere iudicamus; quæ ad totam bene viuendi rationem pertinent, & non ad hanc, vel ad illam vitæ partem diriguntur, sed vniuersè hominis animam informant. V.g. beatam vitam in sola virtute consistere: Sapientem semper quietum esse, neque eorum, quæ extra se sunt, aut adeptione latari aut amissione torqueri; Præcepta vero sunt, quæ ad singulas vitæ partes bene ordinandas spectant; & particulares actiones informant, vt quid quisque iuxta suum officium, præstare debeat intelligat. Exempli causa quomodo vir cum vxore gerere se debeat, ciuis cum ciue, quid debemus Deo, quid proximis, quid nobis. Probat vero Seneca in priore epistola præter decreta magnam esse præceptorum vtilitatem, atque adeo necessitatem admonitionum, vbi ad obiectiones egregiè respondet, quæ contra hanc partem præceptiuâ proponuntur. In posteriore non satis esse docet ad confirmandam sapientiam has particulares præceptiones; sed illam quoque partem requiri, quæ vniuersè de virtute, de bono, dogmata affert. Hæc enim docet submouere, ea quæ in præceptis obstare possunt, vt sunt prauorum animorum affectus, ira, libido, timor, quæ nisi per decreta temperentur, præcepta non prosunt. Deinde licet ex præceptis quis faciat, quod oportet, tamen (ait Seneca) non faciet assidue, non faciet æqualiter: nescit enim quare faciat. Aliqua vel exercitatione vel casu exhibent recta, sed non erit in manu regula, ad quam exigantur, cui credat, recta esse, quæ facit. Non promittet se talem in perpetuum, qui casu bonus est: præstabit tibi fortasse præcepta, vt quod oportet facias, non præstabit: vt quemadmodum oportet: faciet quod oportet, monitus concedo, sed id parum est, quoniam quidem non in facto laus est, sed in eo, vt quemadmodum fiat.] & multa alia, quæ qui volet, apud eum legat, ex quibus intelligi potest nostro philosopho & Oratori, vtramque partem diligenter esse tenendam in concionibus, vt & decreta, & præcepta afferat. Illa ex suis principijs disputabit, & vniuersalia quædam axiomata, Christianæ religionis stabiliet in omnium cordibus, & euellet, quas Satan & mundus in seuerere prauas opiniones. Hæc singillatim præcepta præscribet.

Exempla primi generis sunt, felicitatem nostram non esse in hac vita, sed in cælo, beatos esse pauperes, beatos mites, beatos qui lugent, qui persecutionem patiuntur propter iustitiâ, & cæteros quos Christus beatos pronunciat, non autem quos vulgus

Necessitas
Præceptorû.

Deceptorum
necessitas.

Exempla v-
triusq; modi.

vulgus opinatur. Diligendos inimicos. Difficile esse diuitem intrare in Regnum Cœlorum. Qui non tollit Crucem, & sequitur non esse Christo dignum. Non posse hominem Deo, & Mammonæ seruire, tum alia ex his deprompta. Mortem malam esse, quam peruersa vita præcedit: Pœnitentiam post peccatum esse omnino necessariam ad culpæ remissionem, neque esse prorogandam. Diuites esse dispensatores bonorum Dei. Neminem lædi nisi à seipso. Omnia bona præcipue ex Dei gratia pendere. Gloriam soli Deo esse dandam, & alia id genus.

Secundi generis exempla in promptu sunt passim in libris sacris, multiq; pij extant libelli, ac multorum manibus, & lectione teruntur, qui quoniã institutum non habent, virtutum, ac vitiorum naturas excutere, neque causas & principia eorum, quæ afferuntur exquirere, simplici rerum propositione, ac præceptione contenti sunt. Sed nostrum oratorem iam diximus, ad vtrumque debere esse paratum, vt vtroque modo Christi gregem instruat, & maximi esse momenti cognoscat speculationem ad praxim reuocare.

Argumenta ex locis topicis, & exempla sacra.

Cap. I. I V.

Tria sunt
quæ faciunt
persuasionē.
Cap. 1. lib.
2. Rhet.

Post inuentum, & selectum Concionis totius argumentum oportebit ea quærere, quæ pro loco, ac tempore accommodata videbuntur ad ipsum finem persuasionis. Est autem celebris illa diuisio apud Aristotelem, Tria esse quæ id præstare possint; primum argumenta, & probationes ex ipsa natura rei, quam persuadere velimus erutas, quæ intellectum & rationem demonstrationibus, vel probabilibus argumentis instruant. Secundo animorum & affectuum commotiones in ipsis auditoribus excitatas, quibus ipsa voluntas sæpe trahitur, & inclinatur. Tertio opinionem bonam, quæ habeatur de ipso Oratore, & mores eius tales, vt ei fidem faciant, quo etiam multum valet orationis qualitas, quæ dicentis mores significet, vnde morata oratio dicitur. De his ergo nobis deinceps est differendum.

Secundus igitur labor Inventionis est, vt ad id quod suadendum intendimus: argumenta afferamus, quæ vim habeant ad conuincendum intellectum, vt credat ita prorsus esse, sicut nos dicimus. Quia enim finis Oratoris est (vt iam diximus) persuadere voluntati, vt aliquid amplectatur, aut fugiat, voluntas